

Vammaispalvelulain ja -asetuksen perusteella myönnettävien palveluiden ja tukitoimien ohjeet vuodelle 2022

Salon kaupunki, vammaispalvelut

Sosiaali- ja terveyslautakunta 10.11.2021 §
4833/05.00.00/2021

Sisällysluettelo

1. VAIKEAVAMMAISILLE TARKOITETUT PALVELUT JA TUKITOIMET	4
1.1 Vaikeavammaisten kuljetuspalvelu.....	4
1.1.1 Matkojen myöntäminen ja omavastuut.....	5
1.1.2 Kuljetuspalvelut laitoshoidon ja ympärivuorokautinen palveluasuminen	6
1.1.3 Kuljetuspalvelun poikkeamatilanteet ja toimenpiteet	7
1.1.4 Vammaispalvelulain mukaisia matkoja ei voi käyttää.....	7
1.2 Henkilökohtainen apu	8
1.2.1 Avustaminen matkojen aikana.....	9
1.2.2 Avustajasta johtuvien ylimääräisten kulujen korvaaminen	9
1.2.3 Henkilökohtaisen avun järjestämistavat.....	10
1.3 Palveluasumisen järjestäminen	11
1.4 Asunnon muutostyöt.....	11
1.5 Asuntoon kuuluvat välineet ja laitteet	12
1.6 Päivätoiminta	13
2. MUUT VAMMAISILLE TARKOITETUT PALVELUT JA TUKITOIMET	14
2.1 Sopeutumisvalmennus	14
2.2 Päivittäisissä toiminnoista suoriutumiseksi tarvittavat välineet, koneet ja laitteet	15
2.2.1 Väline, kone ja laite (ei autoon kuuluva).....	15
2.2.2 Autoavustus.....	15
2.2.3 Autoon kuuluvat välineet ja laitteet.....	16
2.3 Ylimääräiset vaatekustannukset	16
2.4 Ylimääräiset erityisravintokustannukset	16
2.5 Muut tarpeelliset palvelut.....	16

JOHDANTO

Vammaispalvelulain (981/2008) mukaan kunnan on huolehdittava siitä, että vammaiselle tarkoitetut palvelut ja tukitoimet järjestetään sisällöltään ja laajuudeltaan sellaisina kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää. Palveluja ja tukitoimia järjestettäessä on otettava huomioon asiakkaan yksilöllinen avun tarve ja niiden tarpeen selvittäminen on aloitettava viimeistään seitsemäntenä arkipäivänä siitä, kun sosiaalipalveluista vastaavaan kunnan viranomaiseen on palvelujen tai tukitoimien saamiseksi ottanut yhteyttä vammaisen henkilö, vammaisen laillinen edustaja, omainen, muu henkilö tai viranomainen.

Vammaispalvelulain mukaisia palveluja ja tukitoimia järjestetään, jos vammaisen henkilö ei saa riittäviä ja hänelle sopivia palveluja tai tukitoimia muun lain nojalla. Vammaispalvelulaki ja -asetus eivät sisällä vamma- ja sairausluetteloa, eikä niissä ole hakijan ikää koskevia säännöksiä, lukuun ottamatta henkilökohtaista apua, jossa on viittaus ikääntymiseen liittyviin sairauksiin ja toimintarajoitteisiin. Vaikeavammaisuus voi olla fyysisistä tai psyykkisistä syistä johtuvaa.

Kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain (519/1977) 1§:ssä tarkoitetuille henkilöille järjestetään kuitenkin hänen vammaisuutensa edellyttämiä palveluja ja tukitoimia ensisijaisesti vammaispalvelulain nojalla siltä osin, kuin ne ovat hänen palvelutarpeeseensa nähden riittäviä ja sopivia sekä muutoinkin hänen etunsa mukaisia.

Vammaisille järjestettävistä palveluista säädetään 8 §:ssä ja taloudellisista tukitoimista 9 §:ssä. Vaikeavammaisille järjestettävästä palvelusta on säädetty erikseen 8 §:n 2 momentissa ja taloudellisista tukitoimista 9 §:n 2 momentissa. Palvelujen ja tukitoimien saamiselle asetetut edellytykset on säädetty vammaispalveluasetuksen 3-13 §:ssä.

Vammaisen henkilön tarvitsemien palvelujen ja tukitoimien selvittämiseksi on yhdessä hänen / hänen huoltajansa kanssa laadittava ilman aiheetonta viivytystä palvelusuunnitelma, jollei kyseessä ole tilapäinen neuvonta tai ohjaus. Palvelusuunnitelma on tarkistettava, jos vammaisen henkilön palvelutarpeessa tai olosuhteissa tapahtuu muutoksia sekä muutoinkin tarpeen mukaan.

Vammaispalvelulain mukaisia palveluja ja tukitoimia koskevat päätökset on tehtävä ilman aiheetonta viivytystä ja viimeistään kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun vammaisen henkilö tai hänen edustajansa on esittänyt hakemuksen palvelusta tai tukitoimesta, jollei asian selvittäminen vaadi pitempää käsittelyaikaa.

Ohjeet eivät poista viranhaltijalta lakiin perustuvaa, yksilöllistä ja tapauskohtaista harkintavaltaa.

1. VAIKEAVAMMAISILLE TARKOITETUT PALVELUT JA TUKITOIMET

Vaikeavammaisille henkilöille tarkoitetut palvelut kuuluvat kunnan erityisen järjestämisvelvollisuuden piiriin.

1.1 Vaikeavammaisten kuljetuspalvelu

Vammaisten henkilöiden kuljetuspalvelut järjestetään ensisijaisesti sosiaalihuoltolain mukaan. Jos sosiaalihuoltolain tai muun lain mukaiset palvelut eivät ole riittäviä tai sopivia, järjestetään kuljetuspalvelut vammaispalvelulain nojalla.

Vammaispalvelulain mukaisia kuljetuspalveluita järjestettäessä vaikeavammaisena pidetään henkilöä, jolla on erityisiä vaikeuksia liikkumisessa ja joka ei vammansa tai sairautensa vuoksi voi käyttää julkisia joukkoliikennevälineitä ilman kohtuuttoman suuria vaikeuksia (Asetus vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista 5 §).

Hakijan todellinen kyky liikkua vaikuttaa ratkaisevasti kuljetuspalvelun myöntämiseen. Kuljetuspalvelun tarpeen tulee johtua vammasta tai sairaudesta, joista aiheutuva haitta on pysyvä tai pitkäaikainen. Pitkäaikaiseksi vammaksi tai sairaudeksi katsotaan yleensä vähintään vuoden kestävä tila. Vammaispalveluin mukaisten kuljetuspalvelujen myöntämiseen ei vaikuta hakijan tulot tai varallisuus.

Vammaispalvelulain mukaisten kuljetuspalvelujen tavoitteena on edistää vaikeavammaisten yhdenvertaisia mahdollisuuksia toimia. Lähtökohtana on, että vammaisilla henkilöillä on samankaltaiset, yhdenvertaiset mahdollisuudet liikkumiseen kuin muilla kuntalaisilla. Kuljetuspalvelu korvaa joukkoliikennettä, joka ei ole riittävän esteetöntä tai saavutettavaa vaikeavammaiselle henkilölle. Kuljetuspalvelu ei ole kuitenkaan tarkoitettu korvaamaan julkisen liikenteen puuttumista.

Vammaispalvelulain mukainen kuljetuspalvelu kuuluu kunnan erityisen järjestämisvelvollisuuden piiriin. Vaikeavammaisella henkilöllä on subjektiivinen oikeus kuljetuspalveluun, jos hän täyttää laissa mainitut edellytykset.

Kunnalla on oikeus järjestää kuljetukset harkitsemallaan tarkoituksenmukaisella tavalla. Kuljetuspalveluiden sisällöstä, laajuudesta ja järjestämisestä on erikseen säädetty asetuksessa vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista 4-6 §. Asiakkaan mukana voi kulkea tarvittaessa saattaja maksutta.

Vammaispalvelulain mukaan kuljetuspalveluja on järjestettävä siten, että vaikeavammaisella henkilöllä on mahdollisuus suorittaa välttämättömien työhön ja opiskeluun liittyvien matkojen lisäksi vähintään 18 kustannuksiltaan kohtuullista jokapäiväiseen elämään liittyvää yhdensuuntaista asiointi-, tai virkistysmatkaa kuukaudessa.

Kuljetuspalvelu käsittää matkat, jotka tapahtuvat Salon ja Salon lähikuntien alueella. Salon lähikuntia ovat Kemiönsaari, Paimio, Sauvo, Marttila, Koski TL, Somero, Lohja ja Raasepori.

1.1.1 Matkojen myöntäminen ja omavastuut

Työmatkat

- Kuljetuspalvelua myönnetään välttämättömiin työmatkoihin. Työmatkalla tarkoitetaan pääsääntöisesti matkaa kotoa työpaikalle ja takaisin kotiin, eli kaksi yhdensuuntaista matkaa työpäivää kohden. Työmatka voi myös alkaa tai päättyä muualle kuin kotiin (huomioidaan ns. liikkuvan työn vaatimukset)
- **Hakemuksen liitteeksi on toimitettava kopio työsopimuksesta**
- Jos asiakas työskentelee työpäivän aikana useassa eri paikassa, korvataan ainoastaan työpäivän ensimmäinen matka kotoa työpaikalle ja päivän viimeinen matka työpaikalta kotiin. Työpäivän aikana tapahtuvat matkat kuuluvat työnantajan korvattaviksi, jos ne liittyvät työhön
- Vammaispalvelulain mukaisia työmatkoja voi tehdä Salossa ja Salon lähikunnissa, sekä työ- ja elinkeinoministeriön määrittelemällä työssäkäyntialueella
- Työmatkojen omavastuu on kulloinkin voimassa olevan julkisen liikenteen maksun suuruinen

Opiskelumatkat

- Kuljetuspalvelua myönnetään välttämättömiin opiskelumatkoihin. Opiskelumatkalla tarkoitetaan pääsääntöisesti matkaa kotoa opiskelupaikalle ja takaisin kotiin huomioiden kuitenkin vaihtelevat opiskelupaikat
- Opiskelumatkoja hakeva asiakas toimittaa todistuksen opinto-oikeudestaan ja opintojen etenemisestä joka lukuvuosi
- Opiskelupäivän aikana tapahtuvat matkat kuuluvat oppilaitoksen korvattaviksi, jos ne liittyvät opiskeluun
- Oppivelvollisuuslain piirissä olevilta opiskelijoilta ei peritä opiskelumatkoista omavastuuosuutta (oppivelvollisuuslaki 4-5§)
- Muilta opiskelijoilta voidaan periä omavastuuosuus opiskelumatkoista. Omavastuuosuus määräytyy samoin kriteerein kuin Kelan kulloinkin voimassaolevan koulumatkatuen opiskelijan oma maksuosuus.

- Vammaispalvelulain mukaisia opiskelumatkoja voi tehdä opiskelijan asuinkunnan alueella ja vammaispalvelulaissa tarkoitetuissa opiskelijan asuinpaikan lähikunnissa
- Vain perustellusta syystä opiskelumatkoja myönnetään Varsinais-Suomen ulkopuolelle
- Opiskeluksi katsotaan perusopetuksen jälkeinen opiskelu, joka tähtää tutkintoon tai johtaa ammattipätevyyden suorittamiseen, tai jolla tuetaan integroitumista ja/tai valmentaudutaan ammatillisiin opintoihin (Telma ja Valma) sekä työvoimaviranomaisten järjestämä työvoimapolitiittinen koulutus tai muu toimenpide, esim. työkokeilu
- Opiskelijoilla, joilla opiskelumatkat eivät ole päivittäisiä, peritään omavastuu samoin perustein, kuin työmatkoista (omavastuu julkisen liikenteen maksujen mukaan)
- Opiskelumatkat järjestetään ensisijaisesti ryhmäkuljetuksina
- Harrastusluonteista opiskelua ei voida pitää vammaispalvelulain ja -asetuksen mukaisina kuljetuspalveluihin oikeuttavina opiskeluun liittyvinä matkoina, vaan näihin matkoihin tulee käyttää vapaa-ajan matkoja

Asiointi- ja vapaa-ajan matkat

- Asiointi- ja vapaa-ajan matkoilla tarkoitetaan kulkemista paikkoihin, joissa asiakas asioi, osallistuu harrastuksiin tai muuhun sosiaaliseen tai yhteiskunnalliseen toimintaan
- Jos henkilö hakee asiointiin tai virkistykseen enemmän kuin 18 yhdensuuntaista matkaa kuukaudessa, hänen täytyy perustella tarve lisämatkoille. Tällöinkin syynä täytyy olla tavanomaiseen elämään kuuluva välttämätön tarve liikkua
- Kuljetuspalvelu määräytyy lain mukaan kuukausikohtaisesti. Kuukauden aikana käyttämättä jääneitä matkoja ei voi siirtää seuraavalla kuukaudelle

1.1.2 Kuljetuspalvelut laitoshoido ja ympärivuorokautinen palveluasuminen

- Pitkäaikaisessa laitoshoidossa tai ympärivuorokautisessa palveluasumisessa oleville henkilöille myönnetään kuljetuspalvelut ensisijaisesti sosiaalihuoltolain perusteella
- Laitoshoidossa olevalle vammaiselle kuljetuspalvelua järjestetään ensisijaisesti laitoksen toimesta
- Pitkäaikaisessa ympärivuorokautisessa palveluasumisessa olevalle vaikeavammaiselle on järjestettävä asiointi- ja virkistysmatkat
- Laitoshoidossa olevalle vaikeavammaiselle henkilölle voidaan myöntää pääsääntöisesti korkeintaan 8 yhdensuuntaista matkaa kuukaudessa säännölliseen omaehtoiseen kulkemiseen
- Pitkäaikaisen laitoshoidon rajana pidetään pääsääntöisesti 3 kk. Esimerkiksi, mikäli henkilö on tilapäisesti leikkauksen jälkeen tai muun

syyn takia kuntoutumassa, vammaispalvelulain mukaista kuljetuspalvelua ei myönnetä

Toisella paikkakunnalla asuvalle salolaiselle (esim. palvelutalossa, erityishuoltopiirin asumisyksikössä, perhehoidossa oleville) myönnetään kuljetuspalvelua pääsääntöisesti asuinkunnan alueella.

Matkojen omavastuu on Salon kaupungin alueella paikallisliikenteen kertalipun hinta ja naapurikuntiin ulottuvan matkan osalta kilometriperusteinen omavastuu. Saattajana toimivalta henkilöltä ei peritä asiakasmaksua. Liikkumiseen tarkoitetuista tarpeellisista apuvälineistä ja lastenrattaista ei peritä lisämaksua. Jos kuljetuspalvelumatkasta aiheutuu muita lisäkuluja, maksaa asiakas ne itse.

Mikäli vammaispalvelulain mukaisen kuljetuspalvelun myöntämiselle asetetut kriteerit eivät täyty, voidaan hakemus käsitellä myös sosiaalihuoltolain mukaisten liikkumista tukevien palveluiden kriteerien perusteella.

1.1.3 Kuljetuspalvelun poikkeamatilanteet ja toimenpiteet

Jos asiakas on ylittänyt myönnetyn matkamäärän tai käyttänyt matkoja päätöksen vastaisesti, tai kuljetuspalvelukustannukset ovat jatkuvasti poikkeavan suuret, matkoista aiheutuneet kustannukset peritään asiakkaalta takaisin. Perinnästä tehdään viranhaltijan päätös.

Jos kuljetuspalvelujen käytössä on toistuvasti asiakkaasta johtuvia ongelmia, joita ei pystytä ohjauksella ja neuvonnalla ratkaisemaan, ja jotka eivät korjaannu asiakkaan saaman kirjallisen huomautuksen jälkeen, voidaan kuljetuspalvelukortin käyttö estää, jolloin asiakkaan tulee viranhaltijan päätöksellä maksaa ensin matkansa todelliset kulut itse kuljettajalle. Asiakas voi jälkikäteen hakea korvauksen kuljetuspalvelupäätöksen mukaisista kustannuksiltaan kohtuullisista matkoistaan kuittia vastaan.

1.1.4 Vammaispalvelulain mukaisia matkoja ei voi käyttää

- Lääkäri-, sairaala-, terapia-, kuntoutus- ja laboratoriokäynteihin, koska näihin haetaan korvaus Kelalta tai vakuutusyhtiöltä
- Päiväkoti- ja peruskoulumatkat sekä kuljetus kehitysvammaisten työ- ja päivätoimintaan eivät kuulu vammaispalvelulain mukaisten kuljetuspalveluiden piiriin

- Sairaudesta toipumisen ajaksi tai kuntoutusvaiheeseen ei yleensä myönnetä kuljetuspalvelua. Toipumisen ja kuntoutusvaiheen kuljetuspalvelutarve arvioidaan sosiaalihuoltolain liikkumisen tuen perusteella
- Pelkästään ikääntymisestä johtuvat toimintakyvyn rajoitteet ja liikkumisen vaikeudet tai ajo-oikeuden menettäminen eivät ole vaikeavammaisuutta -> Ikääntymisestä aiheutuvien toimintarajoitusten perusteella voidaan myöntää sosiaalihuoltolain mukaisia liikkumisen tuen palveluita, kun niitä koskevat Salon kaupungin myöntämisperusteet täyttyvät

1.2 Henkilökohtainen apu

Henkilökohtaista apua järjestettäessä vaikeavammaisena pidetään henkilöä, joka tarvitsee pitkäaikaisen tai etenevän vamman tai sairauden johdosta välttämättä ja toistuvasti toisen henkilön apua suoriutuakseen päivittäisistä toiminnoista eikä avuntarve johdu pääasiasiassa ikääntymiseen liittyvistä sairauksista ja toimintarajoitteista. Avun tarpeen perustuessa pääosin hoivaan, hoitoon ja valvontaan ei henkilökohtaista apua myönnetä. Tällöin kyseeseen tulevat ensisijaisesti kotihoito, omaishoidon tuki, kehitysvammahuollon erityispalvelut tai muut sosiaali- ja terveystyöpalvelut. Ammatillista siivouspalvelua ei myönnetä vammaisena palveluna. Siivous on yksi kotihoidon tukipalvelu ja sitä järjestetään kriteerit täyttävälle kotihoidon kautta.

Henkilökohtaista apua on järjestettävä siinä laajuudessa kuin vaikeavammaisen henkilö sitä välttämättä tarvitsee päivittäisissä toimissa, työssä ja opiskelussa. Harrastuksissa, yhteiskunnallisessa osallistumisessa sekä sosiaalisen vuorovaikutuksen ylläpitämisessä henkilökohtaista apua on järjestettävä vähintään 30 tuntia/kk, jollei tätä pienempi tuntimäärä riitä turvaamaan vaikeavammaisen henkilön välttämätöntä avun tarvetta.

Henkilökohtaisen avun tarkoitus on auttaa vaikeavammaista henkilöä toteuttamaan omia valintojaan päivittäisiä toimia suorittaessaan. Henkilökohtainen apu kohdistuu kohtuudella niihin toimiin, jotka henkilö tekisi itse, mutta ei vamman tai pitkäaikaissairauden vuoksi selviydy itsenäisesti. Henkilökohtaisen avun järjestäminen edellyttää, että vaikeavammaisella henkilöllä on voimavaroja määrittellä avun sisältö ja toteutustapa sekä kyky vähintään avustetusti ohjata ja neuvoa avustajaa.

Mikäli vaikeavammaiselle on järjestetty asumispalvelu / palveluasuminen yksikössä, jossa henkilökunta on ympärivuorokautisesti paikalla, hänen avun tarpeensa päivittäisissä toimissa kotona turvataan asumispalveluiden henkilökunnan toimesta. Tällöin myönnetään henkilökohtaista apua ainoastaan harrastuksiin, yhteiskunnalliseen osallistumiseen tai sosiaalisen

vuorovaikutuksen ylläpitämiseen korkeintaan 30 tuntia/kk, tai harkinnan mukaan yksilöityyn tarpeeseen.

1.2.1 Avustaminen matkojen aikana

Muulla kuin avustettavan tavanomaisessa elinympäristössä tapahtuvaa, yleensä yöpymistä edellyttävää avustamista varten (esimerkiksi työ- tai lomamatkat, kurssit tai kilpaurheilumatkat) voidaan joissain tilanteissa myöntää asiakkaan yksilöllisen, välttämättömän tarpeen perusteella henkilökohtaisen avun lisätunteja. Lisätuntien määrää arvioitaessa otetaan huomioon esimerkiksi ympäristön esteellisyys sekä välttämättömien omien apuvälineiden tai kunnallisen kotihoidon palvelujen puuttuminen kohteessa.

Tällaisesta henkilökohtaisen avun lisätarpeesta tulee olla yhteydessä sosiaalityöntekijään ja tehdä hyvissä ajoin hakemus tarvittavista lisätunneista, työaikakorvauksista ja mahdollisista avustajasta aiheutuvista lisäkustannuksista. On hyvä huomioida, että vammaispalvelulain 3 a §:n mukaan palveluja ja tukitoimia koskevat päätökset on tehtävä ilman aiheetonta viivytystä ja viimeistään kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun asiaa koskeva hakemus on esitetty. Vaikeavammaisella henkilöllä ei ole subjektiivista oikeutta henkilökohtaiseen apuun Suomen rajojen ulkopuolella. Aiemmin myönnettyjä tunteja voi kuitenkin lyhytaikaisesti käyttää myös ulkomailla esimerkiksi tavanomaisilla lomamatkoilla.

Jos ulkomaanmatkaa varten haetaan lisää avustajatunteja tai muita avustajasta aiheutuvia kustannuksia, käytetään myöntämisessä kohtuullisuusharkintaa. Laivaristeilyä, jolla ei käydä maissa, ei katsota ulkomaanmatkaksi. Edellä mainittu matkojen keston rajoitus ei koske välttämättömiksi katsottavia työmatkoja eikä järjestäytyneen vammaisurheilun piirissä tapahtuvia kilpailumatkoja.

1.2.2 Avustajasta johtuvien ylimääräisten kulujen korvaaminen

Juniin, uimahalleihin, useisiin näyttelyihin ja teattereihin avustaja pääsee mukaan maksutta. Joihinkin liikennevälineisiin, esityksiin ja useimpiin yöpymispaikkoihin myös avustajasta pitää maksaa. Jos avustaja on välttämätön, avustajan työnteosta johtuvat kohtuulliset ylimääräiset kulut voidaan korvata.

Tarpeelliseksi voidaan katsoa ne työnantajalle aiheutuneet kustannukset, joita ilman avustaminen ei olisi ollut mahdollista. Korvausta avustajan käytöstä aiheutuviin ylimääräisiin kuluihin vaikeavammaisen henkilön tulee hakea, josta sosiaalityöntekijä tekee päätöksen.

1.2.3 Henkilökohtaisen avun järjestämistavat

Kunta voi järjestää henkilökohtaista apua seuraavilla tavoilla

- Korvaamalla vaikeavammaiselle henkilölle henkilökohtaisen avustajan palkkaamisesta aiheutuvat kustannukset sisältäen työnantajan lakisääteiset maksut ja muut kohtuulliset avustajasta aiheutuvat välttämättömät kulut
- Antamalla vaikeavammaiselle henkilölle avustajapalveluiden hankkimista varten palvelusetelin
- Hankkimalla vaikeavammaiselle henkilölle avustajapalveluita julkiselta tai yksityiseltä palvelujen tuottajalta tai järjestämällä palvelun itse tai yhdessä muiden kuntien kanssa

Salon kaupungissa ensisijaisena järjestämistapana on työnantajamalli. Tällöin vaikeavammaisen henkilö valitsee itse avustajansa ja toimii avustajansa työnantajana. Vammaisen henkilö on asiakassuhteessa Salon kaupunkiin ja työnantajan roolissa henkilökohtaiseen avustajaansa nähden. Työnantaja vastaa työntekijänsä palkan maksusta oikean suuruisena oikeaan aikaan, työaikalain noudattamisesta, lakisääteisten vakuutusten ja työterveyshuoltosopimusten laatimisesta sekä siitä, että työnteolle on hyvät edellytykset. Salon kaupunki tarjoaa henkilökohtaisen avustajan työnantajalle Avustajakeskuksen tuottaman tuettu työsuhde -palvelun. Tällöin avustajakeskus huolehtii, että työnantajan velvoitteet tulevat hoidetuiksi.

Palveluseteliä voidaan käyttää henkilökohtaisen avun järjestämisessä esimerkiksi pienten viikoittaisten avustajatuntimäärien mahdollistamiseksi tai silloin, kun vakituiselle avustajalle tarvitaan sijainen. Palvelusetelin käyttöalaa ei ole kuitenkaan rajattu, joten sitä voidaan käyttää runsaankin henkilökohtaisen avun tarpeen kattamiseen. Kunkin asiakkaan kohdalla arvioidaan yksilöllisesti, soveltuuko palveluseteli hänelle ja hänen tarpeisiinsa.

Palvelusetelin käyttäminen edellyttää asiakkaalta kykyä ja mahdollisuutta toimia kuluttajan asemassa ja hankkia palveluntuottajilta henkilökohtaista apua itselleen. Palvelusetelistä säädetään sosiaali- ja terveyshuollon palvelusetelistä annetussa laissa. Laki tulee sovellettavaksi silloin, kun palveluseteli myönnetään henkilökohtaisen avun järjestämiseksi.

Palveluntuottajamalli täydentää työnantaja- ja palvelusetelimalleja. Siinä kunta valitsee asiakkaan tarpeisiin soveltuvan palveluntuottajan ja ohjaa asiakkaan palvelun piiriin.

Sosiaalityöntekijä kirjoittaa asiakaskohtaisen maksusitoumuksen palveluntuottajalle henkilökohtaisesta avusta. Avustaja on tässä tapauksessa työsuhteessa ostopalveluita toteuttavaan yritykseen. Avustettava henkilö on palveluntuottajamallissa asiakkaan asemassa. Kunnalla on sopimus palveluntuottajan kanssa.

Henkilökohtainen apu on asiakkaalle maksuton palvelu (asiakasmaksulaki 4 §).

1.3 Palveluasumisen järjestäminen

Palveluasumista järjestettäessä vaikeavammaisena pidetään henkilöä, joka vammansa tai sairautensa vuoksi tarvitsee toisen henkilön apua päivittäisistä toiminnoista suoriutumisessa jatkuvaluontoisesti, vuorokauden eri aikoina tai muutoin erityisen runsaasti (vammaispalveluasetus 11 §). Vammaispalvelulain mukaan kunnan on järjestettävä vaikeavammaiselle henkilölle palveluasuminen, jos vaikeavammaisen henkilön riittävä huolenpito voidaan turvata avohuollon toimenpitein.

Palveluasumiseen kuuluu asunto, sekä asumiseen liittyvät palvelut, jotka ovat välttämättömiä asukkaalle jokapäiväiselle suoriutumiselle. Palveluasuminen voidaan toteuttaa järjestöjen tai yksityisten palveluntuottajien ylläpitämissä tai kaupungin omissa asumisyksiköissä. Palveluasumista voidaan järjestää myös henkilön omassa asunnossa esim. henkilökohtaisen avustajan, omaishoidon tuen ja kotipalvelun avulla. Asiakas vastaa itse mm. ravintomenoista, vuokrasta sekä henkilökohtaisesta ja kodin puhtaudesta aiheutuvista menosta. Palveluasumiseen liittyvät erityispalvelut ovat vaikeavammaiselle henkilölle maksuttomia (asiakasmaksulaki 4 §).

Palveluasumisen järjestämistapa arvioidaan palvelutarpeen arvioinnin yhteydessä, jonka jälkeen tehdään päätös sopivasta palveluasumismuodosta.

1.4 Asunnon muutostyöt

Vammaispalvelulain mukaiset välttämättömät asunnon muutostyöt on tarkoitettu vaikeavammaiselle henkilölle, jolle sairauden tai vamman vuoksi liikkuminen ja omatoiminen suoriutuminen vakituisessa asunnossa tuottavat erityisiä vaikeuksia. Asunnon muutostyöt korvataan ainoastaan, mikäli ne mahdollistavat asiakkaan omatoimista suoriutumista päivittäisistä toiminnoista ja ovat välttämättömiä asiakkaalle.

Vakituksen asunnon välttämättömien muutostöiden suunnittelu ja arviointi edellyttää, että asiakas hakee asunnon muutostöitä ennen töiden aloittamista. Sosiaalityöntekijä arvioi muutostöiden välttämättömyyden ja kustannusten kohtuullisuuden asiantuntijalausuntoja apuna käyttäen.

Liitteiksi asunnon muutostöitä koskevaan hakemukseen pyydetään tarpeen mukaan:

- asiantuntijalausunnot muutostyön tarpeellisuudesta ja tarkoituksenmukaisuudesta (esim. lääkäri, toimintaterapeutti)
- yksilöllinen suunnitelma. (esim. toimintaterapeutti, rakennusmestari)
- kustannusarvioita (esim. yrittäjät, kaupungin tarkastusinsinööri)
- kaupungin tarkastusinsinöörin arvio muutostöiden tarkoituksenmukaisuudesta ja kustannusarvion kohtuuhintaisuudesta

Muutostöiden käytännön toteuttamisesta vastaa asiakas itse. Muutostöihin tarvitaan aina taloyhtiön kirjallinen lupa. Vuokralla asuvalta tarvitaan myös vuokranantajan lupa. Mikäli muutostyöt edellyttävät rakennus- tai toimenpidelupaa, on asiakkaan hankittava lupa ennen muutostöiden aloittamista.

1.5 Asuntoon kuuluvat välineet ja laitteet

Asuntoon kuuluvia välineitä ja laitteita korvataan vaikeavammaiselle henkilölle, jos hän vammansa tai sairautensa johdosta välttämättä tarvitsee niitä selviytyäkseen kotona. Välineitä ja laitteita ovat esim. kiinteästi huoneistoon asennettavat nostolaitteet, porrashissi, tekstipuhelin sekä optiset hälytysjärjestelmät. Välineet ja laitteet korvataan vaikeavammaiselle kohtuuhintaisina kokonaan tai ne voidaan antaa korvauksetta vaikeavammaisen henkilön käytettäväksi. Ennen päätöksen tekoa hankitaan,

- riittävät asiantuntijalausunnot välineiden ja laitteiden tarpeellisuudesta ja tarkoituksenmukaisuudesta; esim. lääkäri, fysioterapeutti, toimintaterapeutti tai sosiaalityöntekijä
- kustannusarvio tai tarjous

1.6 Päivätoiminta

Vammaispalvelulain mukaista päivätoimintaa järjestettäessä vaikeavammaisena pidetään 16 - 65 -vuotiasta työkyvyttöntä henkilöä, jolla vamman tai sairauden aiheuttaman erittäin vaikean toimintarajoitteen vuoksi ei ole edellytyksiä osallistua sosiaalihuoltolain (710/1982) 27 e §:ssä tarkoitettuun työtoimintaan ja jonka toimeentulo perustuu pääosin sairauden tai työkyvyttömyyden perusteella myönnettäviin etuuksiin (Vpl 8 b §).

Vammaisten henkilöiden päivätoimintaan kuuluu kodin ulkopuolella järjestettyä itsenäisessä elämässä selviytymistä tukevaa ja sosiaalista vuorovaikutusta edistävää toimintaa. Asiakkaiden toimintakyky ja palveluiden tarve sekä mahdollisuudet osallistua työ- tai päivätoimintaan arvioidaan palvelusuunnitelmaa tehtäessä.

Asiakasmaksulain 4 §:n mukaan vammaispalvelulain mukainen päivätoiminta on maksuton sosiaalipalvelu. Päivätoimintaan liittyviä kuljetuksia ja aterioita ei ole säädetty maksuttomiksi.

2. MUUT VAMMAISILLE TARKOITETUT PALVELUT JA TUKITOIMET

Kunta järjestää muut vammaisille tarkoitetut palvelut ja tukitoimet toimintasuunnitelman ja toimintaan varattujen määrärahojen puitteissa.

2.1 Sopeutumisvalmennus

Vammaispalveluasetus määrittelee sopeutumisvalmennuksen tavoitteeksi sosiaalisen toimintakyvyn säilyttämisen ja edistämisen. Sopeutumisvalmennusta myönnetään tapauskohtaisesti harkiten, mikäli henkilö ei voi saada palvelua muiden lakien perusteella.

Yksilöllisen sopeutumisvalmennuksen muotoja voivat olla mm.:

- viittomakielen opetus (puheterapeutin lausunto)
- viittomien opetus (puheterapeutin lausunto)
Em. opetukset voidaan tarpeen mukaan toteuttaa myös ryhmäopetuksena.
- asumisvalmennus vaikeavammaisille nuorille
- neuropsykiatrinen valmennus **vammaisille ja kehitysvammaisille**
- autismiohjaus
- tukihenkilötoiminta

Sopeutumisvalmennuskurssien osallistumismaksuun voidaan myöntää avustusta kriisissä olevalle vammaiselle ja/tai hänen omaiselleen. Avustusta ei myönnetä loma- tai virkistystoimintaan.

Sopeutumisvalmennuksen määrärahoja kohdennetaan seuraavasti:

- Autismiohjausta myönnetään pääsääntöisesti autismitietäjäkirjoihäreiriöisille asiakkaille korkeintaan 15 kertaa/vuosi
- Tukiviittomaopetusta myönnetään pääsääntöisesti kuntoutussuunnitelman /lääkärinlausunnon perusteella korkeintaan 20 x 45min /vuosi.
- Neuropsykiatrista valmennusta myönnetään pääsääntöisesti 10-20 x 60-90 min. Asiakkaalle voidaan myöntää neuropsykiatrista valmennusta yhteensä korkeintaan 40 kertaa. Salon kaupungin sosiaalityön palveluissa on kirjattu Nepsy- valmennuksen myöntämisen kriteerit ja palvelu järjestetään pääosin sosiaalihuoltolain mukaisena palveluna.

Neuropsykiatrista valmennusta ei myönnetä, jos asiakkaalla ei ole riittävää kykyä kielelliseen kommunikointiin ja oman toiminnan

havainnointiin ja arviointiin, muita kuntoutuksia tai terapioiden on menossa yhtä aikaa, asiakas on jo aiemmin saanut kaksi valmennusjaksoa, tai asiakas tai perhe ei pysty sitoutumaan valmennusjaksoon.

Neuropsykiatrisen valmennuksen myöntäminen perustuu suositusten lisäksi sosiaalityön palveluiden palveluntarpeen arviointiin.

- Ammatillista tukihenkilötoimintaa myönnetään yksilöllisen palveluntarpeen arvioinnin perusteella, korkeintaan 15 tuntia kuukaudessa

Ohjaus ja valmennus ovat määrääkaista ja tavoitteellista toimintaa.

2.2 Päivittäisissä toiminnoista suoriutumisessa tarvittavat välineet, koneet ja laitteet

Yksilöllisesti harkittuihin taloudellisiin tukitoimiin ja palveluihin voidaan erityisestä syystä myöntää avustusta, mikäli ko. toimenpiteet tai palvelut olennaisesti edistävät vammaisen omatoimista suoriutumista ja vähentävät muiden palveluiden tarvetta. Päätöksiä tehdään tapauskohtaisesti harkiten.

2.2.1 Väline, kone ja laite (ei autoon kuuluva)

Vaikeasti vammaiselle henkilölle voidaan myöntää 50 % avustusta omatoimista suoriutumista olennaisesti helpottavien koneiden tai laitteiden kohtuuhintaisista hankintakustannuksista tai myöntää ne käytettäväksi. Välinettä, konetta tai laitetta, joka on yleisesti talouksiin kuuluva, ei myönnetä vammaispalveluna.

2.2.2 Autoavustus

Autoavustuksen myöntämisen lähtökohtana on, että vamma aiheuttaa erityistä vaikeutta liikkumisessa ja auton katsotaan olevan vammaiselle välttämätön päivittäisistä toiminnoista suoriutumisissa. Harkinnanvaraiset autoavustukset kohdennetaan ensisijaisesti vaikeavammaisille, joille auto on välttämätön työn tai opiskelun vuoksi.

Autoavustus myönnetään yleensä vain kerran ja vammautumisen jälkeen tapahtuvaan ensimmäisen auton hankintaan. Korvauksena suoritetaan puolet auton hankkimisesta aiheutuneista todellisista kustannuksista, pääsääntöisesti enintään 5.000 €. Hakijalla tulee olla myönteinen päätös autoveron palautukseen. Vähennyksinä otetaan huomioon autoveronpalautus, vanhasta autosta saatava hyvitys ja muu mahdollinen

tuki. Tapauskohtaisesti harkiten voidaan tarvittaessa myöntää avustusta useamminkin.

2.2.3 Autoon kuuluvat välineet ja laitteet

Vammainen henkilö voi tarvita apuvälineitä ja laitteita, mm. käsihallintalaitteet tai autoon tehtävät vamman edellyttämät välttämättömät muutostyöt. Em. laitteiden siirtokustannukset tai uusien laitteiden kustannukset myönnetään vain, mikäli auton vaihtaminen on välttämätön vamman takia. Apuvälineiden ja laitteiden erityistarve tulee osoittaa hakemukseen liitettävien asiantuntijalausunnoin. Asiakas hankkii tarjoukset tarvittavista välineistä ja laitteista.

2.3 Ylimääräiset vaatekustannukset

Vammaispalvelulain mukaisia ylimääräisiä vaatekustannuksia ovat ne, jotka johtuvat vamman tai sairauden aiheuttamasta vaatteiden tavanomaista suuremmasta kulumisesta tai siitä, että henkilö ei vammansa vuoksi voi käyttää valmiina ostettavia vaatteita tai jalkineita, eikä saa muutoin avustusta ylimääräisiin vaatekuluihinsa.

2.4 Ylimääräiset erityisravintokustannukset

Vammaiselle henkilölle voidaan korvata ylimääräiset kustannukset, jotka aiheutuvat erityisravinnosta tai erityisravintovalmisteista, joita henkilö joutuu käyttämään pitkäaikaisesti ja säännöllisesti. Korvauksen edellytyksenä on yksityiskohtainen lääketieteellinen selvitys siitä, että vamma tai sairaus välttämättä edellyttää erityisravinnon tai -valmisteen käyttöä. Vammaispalveluna korvausta voidaan suorittaa vain siinä tapauksessa, että ensisijaiset tukimuodot (lähinnä Kelan etuudet) on ensin selvitetty.

2.5 Muut tarpeelliset palvelut

Muuna tarpeellisena palveluna voidaan vammaispalvelulain nojalla järjestää kaikki ne välttämättömät palvelut, joita vammainen henkilö ei saa riittävästi ja hänelle sopivana muun lain nojalla.